

REGERINGEN

Justitiedepartementet

Regeringsbeslut

II:29

2015-12-17

Ju2015/04549/Å

Ju2015/04886/PO

Ju2015/05328/Å

Ju2015/09908/Å

Åklagarmyndigheten

Box 5553

114 85 STOCKHOLM

Uppdrag till Åklagarmyndigheten att i samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket årligen redovisa användningen av hemliga tvångsmedel

Regeringens beslut

Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten och Tullverket

Åklagarmyndigheten ska i samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten och Tullverket utifrån respektive myndighets ansvarsområde en gång per år, med början år 2016, senast den 31 maj till regeringen lämna en gemensam redogörelse för tillämpningen av bestämmelserna i rättegångsbalken om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning vid förundersökning i brottmål eller med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp. Dessutom ska redogörelsen innefatta tillämpningen av tvångsmedel enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventiva tvångsmedel). Redogörelsen ska även omfatta inhämtningen av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen). Av redovisningen ska, i förekommande fall, framgå hur användningen har utvecklats i förhållande till tidigare år.

Redovisningen ska avse uppgifter om tillämpningen under föregående år. När det gäller uppgifter om under vilken tid en person har varit föremål för avlyssning eller övervakning och vilken nytta ett tvångsmedel har haft ska redovisningen avse det år som förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan har fattats avseende den brottsmisstanke för

vilken det aktuella tvångsmedlet har beviljats och då omfatta hela den tid som tvångsmedlet gällt.

Av redovisningen ska bland annat följande framgå.

Under förundersökning

Antalet tillstånd

1. Antalet tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning samt antalet tillstånd till respektive tvångsmedel uppdelat på brottstyp.

2. Antalet tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp.

Antalet personer

1. Antalet personer som varit utsatta för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning uppdelat på brottstyp.

2. Antalet personer som varit utsatta för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp.

Tid

Den genomsnittliga tiden, mediantiden, längsta tid och kortaste tid vad gäller hur länge en person varit föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning respektive hemlig rumsavlyssning.

Antal och andel avslag i domstol

Antalet och andelen avslag, totalt och per tvångsmedel, på ansökningar om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning.

Särskilt om interimistiska beslut

1. Antalet interimistiska beslut av åklagare när det gäller hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning.

2. Antalet interimistiska beslut av åklagare med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp när det gäller hemlig avlyssning av elektronisk

kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning.

3. Antalet och andelen av de interimistiska besluten som fastställts respektive upphävts av domstol med särredovisning av beslut med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp.

Preventiva tvångsmedel

Antalet tillstånd

Antalet tillstånd till avlyssning eller övervakning, uppdelat på tvångsmedel och brottstyp.

Antalet personer

Antalet personer som avlyssnats eller övervakats, uppdelat på tvångsmedel och brottstyp.

Inhämtningslagen

Antalet beslut om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation uppdelat på vilken brottslig verksamhet inhämtningen har avsett.

Nyttan av tvångsmedlen

Redovisningen ska innehålla en sammanhållen beskrivning och analys av vilken nytta användningen av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation har haft i brottsutredningar respektive underrättelseverksamhet.

Anonymiserade exempel för att illustrera nyttan av tillämpningen av dessa tvångsmedel enligt respektive reglering ska anges. Uppgifter som omfattas av sekretess ska inte redovisas.

I fråga om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning enligt rättegångsbalken ska dessutom framgå antalet och andelen avlyssnade och övervakade personer, av det totala antalet personer som omfattas av nyttoredovisningen det aktuella året, där användningen av respektive tvångsmedel bedöms ha varit till nytta för brottsutredningen. Av redovisningen ska också framgå vilka resultat användningen av respektive tvångsmedel har haft enligt följande.

Under förundersökning:

- uppgifterna har utgjort underlag i förhörssituation,
- uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras,

- uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkte,
- uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte, och/eller
- uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte.

Efter förundersökningen:

- uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat avföras från utredningen,
- uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat åtalas, och/eller
- uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningsansökan.

Överskottsinformation:

- uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning, och/eller
- uppgifterna har använts för att utreda brott i en annan förundersökning.

Övrigt:

- uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt.

Detta uppdrag ersätter det tidigare uppdraget till Åklagarmyndigheten i samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen och Tullverket (Ju2015/1607/Å).

Åklagarmyndigheten och Säkerhetspolisen

Åklagarmyndigheten ska i samverkan med Säkerhetspolisen utifrån respektive myndighets ansvarsområde en gång per år, med början år 2016, senast den 31 maj till regeringen redovisa Säkerhetspolisens tillämpning enligt följande.

1. Antalet beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning som fattats med stöd av bestämmelserna i rättegångsbalken samt antalet beslut om preventiva tvångsmedel i en totalsiffra.

2. Antalet beslut som fattas med stöd av bestämmelserna i inhämtningslagen om att få tillgång till uppgifter från den som tillhandahåller ett elektroniskt kommunikationsnät eller en kommunikationstjänst om meddelanden som överförts till eller från ett telefonnummer eller annan adress, vilka kommunikationsutrustningar som har funnits inom ett visst geografiskt område eller i vilket geografiskt område en viss elektronisk kommunikationsutrustning finns eller har funnits i en totalsiffra.

Säkerhetspolisen ska – om det enligt myndighetens bedömning kan ske utan skada för verksamheten – i sin årliga redovisning kommentera orsaken till en ökad eller minskad användning av hemliga tvångsmedel.

Skälen för regeringens beslut

Allmänna utgångspunkter

Regleringen om hemliga tvångsmedel har utformats efter en avvägning mellan å ena sidan samhällets behov av en effektiv brottsbekämpning och å andra sidan den enskildes rätt till integritet och rättssäkerhet i förhållande till staten. Avvägningen har resulterat i att de brottsbekämpande myndigheterna har fått tillgång till vissa tvångsmedel som innebär intrång i enskildas privata sfär. Det är rimligt att myndigheterna i så stor utsträckning som möjligt redovisar hur de använder dessa tvångsmedel.

Regeringsuppdraget till myndigheterna om en årlig redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel har ändrats flera gånger. Skälet till detta är bl.a. att lagändringar skett på området. Det flera gånger ändrade uppdraget är emellertid också resultatet av en ambition att säkerställa kvaliteten på den årliga redovisningen. Varje ändring i uppdraget påverkar dock jämförbarheten med tidigare års redovisningar. En förändring bör därför alltid vara välmotiverad.

Förändringar av nuvarande uppdrag behövs

I juni 2015 lämnade Åklagarmyndigheten i samråd med Ekobrottsmyndigheten ett förslag på vilka uppgifter om effekter av enskilda tvångsmedel som kan redovisas på ett ändamålsenligt sätt när det gäller hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning.

Det är viktigt att de uppgifter som redovisas från myndigheterna är tydliga och rättvisande. Myndigheterna har gjort en bedömning av vilka enskilda effekter av tvångsmedlen som kan redovisas på ett kvalitets-säkrat sätt. När det gäller förslaget om en ändrad periodisering så innebär myndigheternas förslag att redovisningen av nyttan blir mer komplett eftersom samtliga de effekter som uppkommit av tvångsmedlen redovisas när ärendet som rör tvångsmedlet avslutas, även om detta sker ett annat år än då tvångsmedlet beslutades. Motsvarande resonemang gäller för redovisningen av övervakningstid. En förändrad periodisering innebär att det under en övergångsperiod blir svårt att jämföra nyttan av tvångsmedelsanvändningen med tidigare års nytta liksom övervakningstiden med föregående års tider. Det får vid en avvägning anses så positivt att mer fullständiga uppgifter om tvångsmedelstillämpningen kommer att ingå i den årliga redovisningen att det väger tyngre än den nackdelen.

Redovisning av Säkerhetspolisens tillämpning av hemliga tvångsmedel

I propositionen Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott (prop. 2013/14:237, s. 134) uttalas att regeringen avser att återkomma till frågan om hur en årlig redovisning av Säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel kan ske. Denna avsiktsförklaring upprepades i förra årets skrivelse till riksdagen om de hemliga tvångsmedlen. En utredare har bedömt att det finns goda skäl att öppet redovisa de uppgifter om Säkerhetspolisens tillämpning av de hemliga tvångsmedlen som är möjliga att redovisa (Ju2015/04886/PO). Det är lämpligt att en sådan årligt återkommande öppen redovisning sker inom ramen för redovisningen av övriga hemliga tvångsmedel under året och att Åklagarmyndigheten får ansvar för att redovisa även Säkerhetspolisens tillämpning till regeringen.

På regeringens vägnar

Anders Ygeman

Eva Bloch

Kopia till:

Finansdepartementet/BA

Finansdepartementet/SKA 3

Justitiedepartementet/PO

Åklagarmyndigheten

Ekobrottsmyndigheten